

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
06/94	Bystyret	07.09.2006
06/25	Komite for plan, næring og miljø	24.08.2006

Bodø kommunes nordområdesatsing.

Kort sammendrag

Bodø må innta en aktivt og premissgivende rolle i nordområdedebatten. Satsingen bør skje i et samarbeide med øvrige aktører i Bodø som har en rolle i nordområdesatsingen. En av utfordringene for både Bodø kommune og Nordland fylkeskommune blir å markedsføre våre kvaliteter, slik at de blir kjent både nasjonalt og internasjonalt.

I strategisk næringsplan 2006-2010 er "Bodø i nordområdepolitikken" et vedtatt prosjekt under satsingsområdet 1. "nasjonal posisjonering/regional utvikling".

Innledning

Nordområdene har alltid vært viktige for Norge, både næringsmessig og ressursmessig. I dag er interessen for nordområdene sterkt økende. Den teknologiske utvikling gjør at mulighetene for å nyttiggjøre seg områdene i dag er vesentlig større enn tidligere. Samtidig er også andre land blitt mer interessert i nordområdene.

Regjeringen Bondevik satte i mars 2003 ned et eget ekspertutvalg som skulle identifisere de nye utfordringer og muligheter Norge står overfor i nord, og ut fra et overordnet perspektiv vurdere hvordan norske interesser best kan ivaretas. Orheim utvalgets rapport NOU 2003:32 "Mot nord" dannet så grunnlaget for St.meld. nr. 30 (2004-2005); Muligheter og utfordringer i nord. Stortingsmeldingen ble behandlet i Stortinget våren 2005.

Oppmerksomheten rundt nordområdene fikk ny fart både gjennom Soria Moria erklæringen og det fokus som regjeringen og utenriksministeren har gitt nordområdene etter regjeringsdannelsen i september 2005. NHO's årskonferanse 2006 med tema "Oppdrag nord" og rapporten "2025 Ringer i vannet" forsterket også interessen. For å følge opp nordområdesatsingen ble det etablert et regjeringsutvalg ledet av utenriksministeren som omfatter statsråder fra 13 ulike departement. I tillegg er det nedsatt et eget ekspertutvalg som både har fått i oppdrag å komme med innspill til utformingen av en helhetlig nordområdepolitikk, samt bidra til utvikling av en ny virkemiddelordning Barents 2020.

Regjeringens perspektiv og hovedfokus i nordområdesatsingen

Regjeringens grunnlag i nordområdesatsingen er St. meld. nr. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord, utenrikskomiteens innstilling til Stortinget i samme sak, samt Soria Moria erklæringen.

Et samlet Stortinget besluttet ved behandling av St. meld. Nr. 30 (2004-2005) at det overordnede målet for nordområdesatsingen er å sikre politisk stabilitet og bærekraftig utvikling i nordområdene.

I Soria Moria erklæringen varslet regjeringen at nordområdene vil være Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. I avsnittet om en aktiv nordområdepolitikk heter det:

”Regjeringen ser Nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Nordområdene har gått fra et sikkerhetspolitisk oppmarsj område til et energipolitisk kraftsentrum og område for store miljøpolitiske utfordringer, noe som har endret fokuset hos andre stater i regionen. Ivaretagelse av norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord skal prioriteres høyt og sees i nær sammenheng.

Risiko for skipsulykker, utfordringene fra økt petroleumsvirksomhet, konsekvenser av klimaendringer og faren for kjernefysisk forurensning skal møtes offensivt gjennom økt egen beredskap og tettere internasjonalt samarbeid om tiltak som reduserer farene.

Regjeringen vil søke internasjonal aksept til norske synspunkter vedrørende Svalbard, fiskerisone, olje- og gassutvinning og god miljøforvaltning.

Regjeringen vil styrke folk-til-folk-samarbeidet mellom Norge og Russland, engasjement, informasjon og demokratisk deltakelse i det sivile samfunn blant annet gjennom Barentssamarbeidet.

Regjeringen vil:

- definere nordområdene som Norges strategiske hovedinteresse og styrke nordområdearbeidet gjennom organisatoriske endringer og politisk vektlegging.
- legge fram en "Handlingsplan for forvaltnings- og miljøsam arbeidet" i Nordområdene.
- Gjennomføre nordområdedialoger med alle de viktigste statene som har interesser i nordområdene.
- styrke Forsvarets tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord, inkludert Forsvarets bidrag til god beredskap mot miljøkriser og Kystvaktens evne til ressurskontroll og beredskap.
- styrke samarbeidet med Russland, og fortsette arbeidet med å komme til enighet omkring de uavklarte grensespørsmålene.
- fremme økt samarbeid på områdene handel, petroleum, fiskeri, miljøvern, helse, undervisning og forskning, turisme og mellomfolkelig kontakt.
- styrke Barentssamarbeidet og arbeidet i Arktisk Råd.
- ta initiativ overfor andre kyststater i det nord-atlantiske området for å utvikle miljøstandarder for de felles havområdene.”

For å sikre en satsing på og etablering av en helhetlig nordområdepolitikk ble det nedsatt et eget regjeringsutvalg som ledes av utenriksministeren og består av 13 statsråder med ansvar for fiskeri, olje og energi, miljø, næring, justis, forsvar, kommunal og regional, kunnskap og arbeid, herunder urfolk, helse, samferdsel og nordisk samarbeid.

Regjeringsutvalget vil etter planen legge frem en handlingsplan for nordområdesatsingen i juni.

Regjeringen har oppnevnt et eget ekspertutvalg (Jarle Aarbakke, leder) for nordområdene som vil bli en viktig premissgiver for utformingen av en helhetlig nordområdepolitikk. Utvalget skal bidra til konkretisering og utforming av regjeringens nye satsing på forskning og utvikling i nord. Utvalget skal også gi innspill til utviklingen av Barents 2020.

Geografisk avgrensning av nordområdet

Det ble i debatten rundt nordområdesatsingen skapt en del usikkerhet om den geografiske definisjon av nordområdene. Bakgrunnen for dette var at Nordland fylke ikke ble omtalt som en del av nordområdene i taler og artikler - og heller ikke inntegnet i kart over området.

NOU 2003:32 "Mot nord" har i sin rapport lagt til grunn at nordområdet inkluderer hele Nordland med tilhørende havområder.

St. meld nr. 30 "Muligheter og utfordringer" i nord inkluderer også hele Nordland og drøfter utfordringene med et nord-norsk perspektiv.

Det er også fra regjeringens side med utenriksministeren i spissen nå blitt understreket at nordområdene inkluderer hele Nordland fylke.

Viktige regionale utredninger / tiltak

Landsdelsutvalget

Landsdelsutvalget har fått utarbeidet utredningen "Nordområdesatsingen; næringsutvikling i nord"; datert 02. mai 2006. Utredningen er utarbeidet av FoU - institusjonene i Nord-Norge som ble bedt om å utarbeide et innspill til regjeringens arbeide med utforming av nordområdesatsingen.

Det konstateres i utredningen at etter alt å dømme vil nærhet til naturressurser være det viktigste konkurransefortrinn for utvikling av eksisterende og ny virksomhet i Nord-Norge. Det anbefales at det bør legges til rette for og initiere en aktiv næringsutvikling i Nord-Norge med vekt på:

- Fiskeri, havbruk, marine næringer
- Reiseliv
- Landbruk
- Petroleum, energi
- Andre næringer

Gjennom prosjektet "Fokus Nord" er det tatt initiativet til å sikre en koordinering av nordområdeprosessene i de tre nordligste fylkene.

Nordland fylkeskommune

Nordland fylkeskommune opprettet et eget utvalg som fikk i mandat å utarbeide et bredt kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag for fylkeskommunens politikk på dette området. Innstillingen fra fylkeskommunens nordområdeutvalg heter "Motor i nord"; datert 28. april 2006 og er til behandling i fylkestinget 12. – 15. juni då.

Utvalget har anbefaling om det overordnede perspektiv på Nordlands strategi i forhold til nordområdet. Utvalget valgte å bryte ned dette i 5 underperspektiv med tiltak. Disse er:

Nærings-/ressursperspektivet

- Tiltak 1: Bedre rammebetingelser for å øke FoU i bedriftene
- Tiltak 2: Styrke programmer som retter seg mot å kvalifisere bedrifter for deltakelse i petroleumsvirksomhet i nord
- Tiltak 3: Ilandføring av gass som virkemiddel for renere produksjon.

Miljø/ressursforvaltningsperspektivet

Utvalget er kjent med at det er iverksatt et arbeid for å engasjere miljøer i Nordland i den videre oppfølging av arbeidet med Helhetlig Forvaltningsplan for Lofoten og Barentshavet. Tiltak som kommer opp som følge av dette bør innarbeides i fylkeskommunens endelige strategi for nordområdene.

- Tiltak 1: Bruk av militære og sivile ressurser i forskning og overvåking som grunnlag for bedre ressursforvaltning
- Tiltak 2: Etablering av et senter for arktisk oljevern i Nordland
- Tiltak 3: Etablering av et senter for kartlegging av biodiversitet og dokumentasjon i Lofoten/Vesterålen
- Tiltak 4: Styrking av romforskningen som en viktig del av miljøøstingen

Kompetanseperspektivet

- Tiltak 1: Styrking av kunnskaps- og samarbeidsstrukturen i Nordland
- Tiltak 2: Styrking av rekruttering til teknologibasert fag
- Tiltak 3: Styrking av fiskerifaglig kompetanse
- Tiltak 4: Utvikling av de regionale innovasjonssystemene
- Tiltak 5: Kompetanseutvikling blant urfolk

Infrastrukturperspektivet

- Tiltak 1: Forsterke E6 gjennom Nordland
- Tiltak 2: NEW-forbindelsen USA/Kina via Narvik
- Tiltak 3: Bredbåndutbygging

Folk til folk – perspektivet

- Tiltak 1: Styrke Barentssamarbeidet
- Tiltak 2: Samarbeidet mellom Nordland fylkeskommune og Sametinget om nordområde-spørsmål.
- Tiltak 3: Samarbeid mellom barn og unge i Nordland og Nordvest-Russland
- Tiltak 4: Samarbeidsprogram mellom samer og vepsere

Utvalget nevner også andre viktige tiltak som det bør arbeides videre med.

Troms fylkeskommune

Fylkesrådet i Troms oversendte i brev av 09.05.06 til utenriksdepartementet de første fem nordområde prosjektene som det skal satses på i Troms. Innspillene kommer fra nordområdeforumet for Troms.

Prosjektene er:

- Tromsø som globalt sentrum for polar kompetanse – Roald Amundsen senteret ved universitetet i Tromsø.
- Studium i sikkerhet og miljø ved høgskolen i Tromsø.
- Arctic Frontiers – Tromsø som globalt senter for polarkompetanse. Første årlig konferanse i perioden 21. – 26. januar 2007
- Riddu Riddu - senter for nordlige folk.
- Maritim transport Tromsø – Murmansk.

Generelt

Det er stor aktivitet på politikkområdet nordområdesatsing. Det er skrevet og det arbeides med mange utredninger. Likeledes så er det mange konferanser og seminarer med dette som tema.

Det planlegges en nasjonal konferanse om havovervåking i Bodø til høsten. LU har arrangøransvaret.

Bodøs arbeide med nordområdepolitikken

I strategisk næringsplan 2006-2010 er ”Bodø i nordområdepolitikken” et vedtatt prosjekt under satsingsområdet 1. ”nasjonal posisjonering/regional utvikling”.

Bodø har etablert et samarbeid med Nordland fylkeskommune i arbeide med nordområdepolitikken. Det er viktig at Bodø aktivt deltar og bidrar slik at byens fortrinn blir ivaretatt.

Det har så langt vært arbeidet ut fra at følgende satsingsområder er aktuelle for Bodø:

- Energi; herunder olje/gass og vannkraft.
- Transport/logistikk; jfr. Bodø nasjonalhavn og Bodø som transportknutepunkt for gods og passasjerer.
- Forsvar; havmiljøovervåking, beredskap, krisehåndtering, sikkerhet og suverenitetshevdelse.
Ldkn som krisestyringskommando for nordområdene og Bodø med hovedbase for norske kampfly.
- Kompetanseutvikling; økt satsing på Høgskolen i Bodø og på våre FoU-institusjoner. Universitet i Bodø etablert i 2007.
Sikre at Senter for nordområdekompentanse for næringslivet som Høgskolen har under etablering blir et nasjonalt resurssenter. Aktuelle fagområder er arktisk kompetanse innen olje/gass, samt næringslivskompetanse rettet mot Russland.
- Marin næringsutvikling.
Tilrettelegge for fiskeri og havbruk, samt kobling til nasjonalt transportsystem for fiskeri- og havbruksprodukter.
- Reiseliv.
Bodø som innfallspor for direktefly fra utlandet og som utgangspunkt for cruisefart til nordområdene.
- Industri; inklusive kompetansemiljøet rundt denne næringen.
- Arktisk næringslivskompetanse.
- Internasjonal satsing. Fra nasjonalt hold ønskes større samkvem med Russland.

Ordføreren i Bodø inviterte i brev av 22.02 då regjeringens ekspertutvalg for nordområdene til å avholde et av utvalgsmøtene i Bodø til høsten. Utvalget er sterkt Tromsø dominert, så ordføreren så behovet for å orientere og vise utvalget viktige virksomheter i Bodø som vil ha en sentral plass i den økte satsingen som vil komme. Så langt har ordføreren ennå ikke mottatt svar på henvendelsen.

Det ble 20. mars avholdt et idédugnads-/koordineringsmøte om nordområdepolitikken med møtedeltakere fra institusjoner i Bodø som har rolle nordområdesatsingen. Det var behov for en koordinering av det arbeidet som skjer med basis i Bodø, samtidig som det var viktig med en idedugnad for å vurdere en strategi for hvor Bodø og Nordland har de største mulighetene. Møtet ble vurdert som svært nyttig, slik at det skal inviteres til jevnlig koordineringsmøter fremover.

Vurderinger / anbefalinger

Nordområdesatsingen henger nøye sammen med verdiskapingsmulighetene som nå utløses gjennom olje- og gassressursene i Barentshavet. Samtidig har denne satsingen i seg et utenrikspolitisk perspektiv knyttet til suverenitetshevdelse, folk til folk samarbeid mot nordvest-Russland og et regionalpolitisk perspektiv. Vi må derfor regne med at denne satsingen vil stå på kartet hele denne stortingsperioden.

For å oppnå nærings- og regionalpolitiske resultat er det viktig for Bodø å etablere vår nordområde satsing i samhandling med fylkeskommunen. Bodø må aktivt bidra med å sette dagsorden. Det er også viktig med et aktivt påvirkingsarbeid i mange kanaler slik at vi oppnår positiv oppmerksomhet om Bodø og Nordland. Bodø kommune og Nordland fylkeskommune bør utarbeide en plan for påvirkingsarbeide. Vi må få frem at Nordland er nr. 1 på mange områder; havbruk energi, prosessindustri, naturkvaliteter etc. Mediestrategi og visningsturer bør inngå i disse planene. Bodø må også få økt fokus hos Ekspertutvalget.

Bodø kommune må i sin nordområde satsing bli:

- Aktiv medspiller med sikte på at næringslivet på brei front skal oppnå økonomiske fordeler av den økte nordområdesatsingen.
- Aktiv medspiller til Høgskolen i Bodø og FoU institusjonenes satsing.
- Aktiv i utforming av en nasjonal helhetlig politikk for nordområdene. Her må ”Forsvarsstudien 2007” ha en særdeles stor og viktig plass.

Bodø bør i den videre samhandling med fylkeskommunen om nordområdepolitikken søke å få løftet opp satsing på reiseliv og marin næringsutvikling.

Nordland fylkeskommune har fått utarbeidet en god og grundig utredning om nordområdesatsingen som er til behandling i fylkestinget i uke 24. Et av de prioriterte tiltak som foreslås er miljø- og ressursforvaltningsperspektivet. Som tiltak 1 foreslås ”Bruk av militære og sivile ressurser i forskning og overvåking som grunnlag for bedre ressursforvaltning”. Dette støttes fullt og helt, men det er noe underlig at ikke Ldkn på Reitan nevnes som en viktig institusjon i denne forbindelse. Bodø bør være aktivt med å sikre både Ldkn, Reitans og 330-skvadronens posisjon i den økte satsing som trolig vil komme innenfor feltet miljø/ressursforvaltning.

Regjeringen slår i Soria Moria erklæringen fast at den vil styrke forsvarets tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord. Det burde være en viktig premiss for ”Forsvarsstudien 2007” som er under utarbeidelse. Det vises her til egen sak om forsvaret.

Helhetlig forvaltningsplan for Lofoten – Barentshavet foreslår en rekke tiltak som skal gjennomføres på Nordland VII; korallrev, sjøfugl, havbunnskartlegging o.a. Det er behov for å utvikle forsknings- og utredningsmiljøene i fylket vårt. En kobling av det som skal gjøres på Nordland VII med styrking av forsknings- og utredningsmiljøet i Bodø og Nordland, samt med nordområdesatsingen burde være en riktig satsing.

Det bør vurderes om formannskapet eller et politisk nedsatt utvalg skal gis et spesielt ansvar for den politiske oppfølgingen av nordområdepolitikken.

Forslag til vedtak

1. Bodø kommune vil posisjonere seg sterkere på de områder kommunen så langt har prioritert som sin nordområdesatsing, jfr. saksfremleggets beskrivelse av satsingsområdene.

2. Bodø kommune vil prioritere viktigheten av at kommunen blir:

- Aktiv medspiller med sikte på at næringslivet på brei front skal oppnå økonomiske fordeler av den økte nordområdesatsingen.
- Aktiv medspiller til Høgskolen i Bodø og FoU institusjonenes satsing.
- Aktiv i utforming av en nasjonal helhetlig politikk for nordområdene. Her må ”Forsvarsstudien 2007” ha en særdeles stor og viktig plass.

3. Det videre arbeidet må skje i samhandling med øvrige aktører i Bodø og Nordland som har en rolle i nordområdesatsingen.

Svein Blix
rådmann

Steinar Skogstad
Daglig leder Team Bodø KF

Saksbehandler: Anne-Britt Norø